

MOTOCIKLI

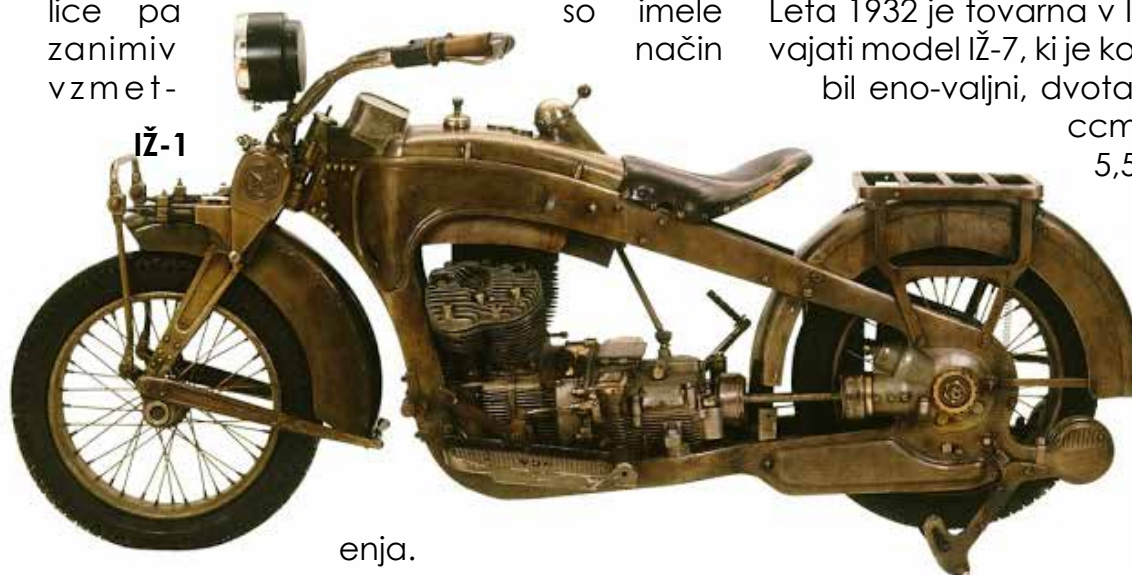
IŽ - IZH

Iževsk je glavno mesto ruske republike Ud-murtije. Leži ob reki Iž v zahodnem pogorju Urala. V tem mestu je že leta 1807 ruski cesar Aleksander ustanovil tovarno za izdelavo orožja. V tej tovarni se je rodila svetovno najbolj znana puška Kalašnikov AK-47. V Rusiji pa ta tovarna ni znana samo po izdelavi orožja. Zaradi prvih izdelanih motociklov na ruskem ozemlju velja za zibelko ruskega motociklizma.

Dolga leta so v tovarni proizvajali samo orožje, v sredini 20-ih let prejšnjega stoletja pa je skupina inženirjev pod vodstvom Pjotra Vladimiroviča Mokharova (1888-1934) pričela delati na večih motornih kolesih. Med njimi so bili 1200, 750, 500 in 200 ccm motorji, vsi s pogonom preko pogonske gredi. Prototipi so bili zgrajeni leta 1928.

Najbolj opazen je bil IŽ-1 s 1200 ccm, V-twin motorjem s prečno nameščenimi glavami, ki je premogel 23 konjskih moči. Ta motor je bil res prava pošast. Imel je močan okvir iz stisnjene pločevine, pri katerem so spodnji deli okvirja služili tudi kot izpušne cevi. Kolesa so bila zasnovana tako, da jih je bilo lahko zamenjati, prednje vilice pa so imele zanimiv vzmetni način

IŽ-1

enja.

IŽ-2, drugi motocikel s 1200 ccm motorjem, je zmogel 24 konjskih moči, imel pa je celo hlajenje preko ventilatorja in pogon tudi na kolo bočne prikolice.

750 ccm motor je bil poimenovan IŽ-3 in je uporabljal Jawin pogonski agregat.

IŽ-4 je bil dvotakten motocikel z enim cilindrom, 200 ccm, in največjo močjo 6 konjskih moči.

IŽ-5 s 500 ccm pa je bil zasnovan kot dirkalni motocikel.

Vsi ti motocikli so uspešno sodelovali na drugi dirki čez Rusijo septembra in oktobra 1929. IŽ-4 je bil predviden celo za masovno proizvodnjo, vendar so se v tovarni odločili, da bodo raje izdelovali puške Mosin za izvoz in tako se je prva proizvodnja motornih koles v Rusiji začasno ustavila. Mokharov kljub temu ni obupal. Pričel je razvijati NATI A-750. Še en motocikel z V-twin 750 ccm pogonskim agregatom, okvirjem iz stisnjene jeklene pločevine in prednjim vzmetenjem iz listnih vzmeti, ki so temeljile na začetnih motociklih znamke BMW. NATI je bil glavni ruski težek motocikel med leti 1933 in 1939, ko ga je nadomestil model M-72.

Leta 1932 je tovarna v Iževsku pričela proizvajati model IŽ-7, ki je kopija DKW L-300. To je bil eno-valjni, dvotaktni motocikel s 300

ccm in največjo močjo

5,5 konjskih moči. V

začetku leta 1938

pa je IŽ-7 nadomestil

izboljššan

model IŽ-8, ki se

že ponaša z 8

konjskimi močmi

ter dinamom in

baterijo.

Povojna leta:

Leta 1946 je tovarna iz Nemčije dobila precejšnjo količino opreme kot vojno odškodnino in v istem letu je IŽ-9, ki je temeljil na nemškem DKW, postal prvi masovno proizveden motocikel iz tovarne Ižmaš. Že leta 1948 je na trg prišel posodobljen model IŽ-350C, ki je imel 14 konjskih moči in je bil prvi model s sodobno teleskopsko vilico, vendar je bila proizvodnja zelo omejena.

Leta 1951 je tovarna dala na trg IŽ-49, verjetno najbolj znanega od vseh svojih modelov. Motocikel je doživel takojšen uspeh. Njegov eno-valjni, dvotaktni pogonski agregat z aluminijasto glavo je imel 346 ccm in 11,5 konjskih moči. Spredaj je bil opremljen s teleskopskimi vilicami, zadaj pa z amortizerji. Motocikel je bil dobavljiv kot solo ali kot različica z bočno prikolico. Veljal je za enega izmed najboljših motociklov v Evropi in izdelali so jih več kot 500.000, vse dokler ga leta 1958 ni nadomestil model JUPITER.

V začetku leta 1955 je tovarna Ižmaš pričela proizvajati več športnih modelov motociklov v obeh različicah, gnanih preko verige ali pogonske gredi. IŽ-56 (1956) je bil najbolj priljubljen, saj so jih naredili okrog 680.000, od tega jih je bilo okrog 130.000 opremljenih z bočno prikolico. Z uvedbo sovjetskega vesoljskega programa Sputnik leta 1957 se je tudi tovarna z imeni motociklov temu prilila

godila in na to tematiko predstavila nekaj motociklov kot so Saturn (250ccm), Orion (350 ccm, 2 valja) in Sirius (350 ccm, 2 valja). IŽ JUPITER je bil prvič predstavljen leta 1957 na svetovni razstavi v Bruslju kot lahek dvo-cilindrski, 350 ccm motocikel z močjo 19 konjskih moči in izboljšanim menjalnikom. Serijska proizvodnja tega motocikla se je pričela komaj leta 1961 in v petih letih izdelovanja je tovarno zapustilo 447.747 motociklov. Model PLANETA, ki je bil predstavljen naslednje leto, je imel pravzaprav enake specifikacije, a le z enim valjem. Med leti 1966 – 1970 so bile izvedene različne izboljšave obeh modelov. Med tem, ko so bolj robustno zasnovan eno-cilindrski model Planeta razvijali za športni trg z več konjskimi močmi, pa je dvo-cilindrski Jupiter dopolnjeval ponudbo glede na zahteve nekaterih kupcev.

Tovarna IŽMAŠ je pričela leta 1966 tudi proizvodnjo avtomobilov, sprva kot kopijo Moskvičevega modela 412, nato pa še modelov 2138 in 2140. Sprva so uporabljali motorje s 1360 ccm, ampak so jih hitro zamenjali s 1478 ccm.

Po letu 1970 je tovarna IŽ nadaljevala z izdelovanjem svojih priljubljenih 350 ccm modelov in zraven predstavila še vrsto motocross, enduro in športnih motornih koles, ki so temeljili na modelu Planeta, vendar z večjimi zavorami in močjo motorja nad 30 konjskih moči. Med leti 1973 in 1979 je tovarna IŽ veliko izvažala, predvsem modela Planeta in Jupiter. V Veliko Britanijo so jih izvažali preko podjetja SATRA in so bili poznani pod imenom Cossac Motorcycles.

IŽ Planeta-Sport je bil leta 1974 prvi model, ki se je otresel DKW-jevega vpliva in pričel

uporabljati elektroniko japonskih modelov in njihove sestavne dele. Izdelali so štiri-taktni pogonski agregat z Mikuni uplinjačem in 32 konjskimi močmi. Ker je motocikel dosegel hitrost 140 km/h, so dodali še močnejše zavoro.

V začetku leta 1980 je tovarna Ižmaš končala nov, sodoben obrat z zmogljivostjo 450.000 motociklov letno. Leta 1981 se je pričela proizvodnja modela Jupiter-4 s 27 konjskimi močmi, ki mu je sledil model Planeta-4 z 20 konjskimi močmi in prvič z 12v elektriko.

Leta 1985 je bil izdelan motocikel Jupiter-5 z zmanjšano močjo motorja iz 28 na 24 konjskih moči. Leta 1987 je model Planeta-5 imel 22 konjskih moči, spremenjen rezervoar, dele karoserije in armaturno ploščo. Vse te spremembe so bile prenesene tudi na model Jupiter. V tem času prične tovarna Ižmaš izdelovati prototipe modelov Orion, Maraton in Sirius Sprinter, ki so temeljili na modelu Yamaha XT-550, za katerega so odkupili licenco, da bi ponovili priljubljenost modela Planeta Sport.

IŽ PLANETA-5

Ti novi modeli so imeli prednje disk zavoro, monocross vzmetenje. Enotno ogrodje je bilo lahko opremljeno z motorji Yamaha (Orion in Maraton) ali z novim vodno hlajenim, dvo-taktnim, 400 ccm motorjem IŽ. Na žalost pa se je zaradi gospodarskih in logističnih težav (neuradno zaradi neprimerne kvalitete olja, ki ni ustrezalo standardom motorjem Yamaha) projekt ustavil.

Novejši modeli:

Leta 1992 IŽ-Avto izdelava model avtomobila IŽ-2126, ki je zelo spominjal na avtomobil Moskvič Aleko. Izdelanih je bilo več različnih

karoserijskih oblik, ki so imele pogon na prva ali na vsa štiri kolesa.

Istega leta je bila izdelana tudi bočna prikolica za modela Planeta ali Jupiter, ki je bila zasnovana tako, da je bilo enostavno spremeniti pogon v dvokolesnega.

Tovarna Iževsk še vedno izdeluje klasične zračno hlajene motocikle Planeta-5, ki imajo dvo-taktni, eno-valjni pogonski agregat s 346 ccm; izboljšan vodno hlajen dvo-valjni 347 ccm model Jupiter-5 in 50 ccm model Cornet. IŽ ima tudi različne specializirane modele za policijo, modele za prevoz tovora in modele za vožnjo po močvirju.

Obrat IŽ-Avto je v avgustu leta 2009 vložil predlog za stečaj. Še vedno pa v tem obratu z licenco izdelujejo avtomobile KIA Spectra in Sorento, kakor tudi avtomobile LADA VAZ 21043 (kombi) in IŽ 27175, majhen dostavni avtomobil.

IŽ SAMSON (za vožnjo po močvirju)

Viri:

- <http://fleshandrelics.com/2011/03/izh-mash-tradition-of-guns-and.html>
- <http://www.mopedist.ru/forum/thread1742-1.html>
- http://www.autogallery.org.ru/k/i/izh7_2AlekseiPopov.jpg
- http://motovolg.com/lj_49.php
- <http://www.retromoto.lv/forum/krisjana-iz-planeta-2-1968-t6703.htm>
- <http://www.ellaspede.com/the-bikes-behind-the-iron-curtain/>
- <http://advrider.com/index.php?threads/2-stroke-picture-thread.297308/page-5>
- <http://www.darkojak.rkr.pl/prywatnie/index.php/detale-i-gadzety-do-izy>